

לשמור על הסכם הגרעין עם איראן

רבקה בורנשטיין*

המאמר התפרסם במעריב ב-16 באוגוסט 2017

לארה"ב ולאיראן יש סוגיות רבות במחלוקת, ובהן סוריה, תימן, המפרץ ומימון טרור. ואולם, פרויקט הגרעין האיראני הוא האיום המרכזי מנקודת מבטה של ארה"ב. הסכם הגרעין עם איראן שינה את השיח הביטחוני בנושא, בארה"ב ובישראל כאחד. לא עוד דיונים על הפצצות צבאיות והשלכותיהן, אלא הכרה בכך שההסכם הפחית את הסכנה הגרעינית מאיראן. ארה"ב והועדה לאנרגיה אטומית אישרו מספר פעמים מאז נחתם ההסכם כי איראן ממלאת אחר תנאיו. ואולם, לאחרונה הציב טראמפ סימני שאלה לגבי עתיד ההסכם והמחויבות האמריקאית כלפיו.

שמירה איראנית על תנאי ההסכם משרתת את האינטרסים הביטחוניים של ארה"ב, אירופה וישראל. יישום ההסכם תורם ליציבות העולמית, על ידי העצמת מנגנוני בקרת הנשק והרחקת מדינות אחרות ממרוץ חימוש גרעיני. ההסכם מאריך באופן משמעותי את "זמן הפריצה" של איראן להשגת פצצה גרעינית, ומגביר משמעותית את היכולת לפקח אחר פרויקט הגרעין שלה. ההסכם גם מאפשר לארה"ב ולשותפותיה לתת מענה בינלאומי מתואם לכל הפרה איראנית משמעותית.

נסיגה אמריקאית מההסכם, שלא תתבסס על עובדות מוצקות של הפרות איראניות, לא תשרת את האינטרסים של ארה"ב, וצפויה להוביל לאחד משני תסריטים: (1) יתר המעצמות ואיראן תישארנה נאמנות להסכם. כתוצאה מכך, ארה"ב תידחק לעמדה שולית בנושא האיראני, שתקשה עליה להשפיע על מהלכים בינלאומיים עתידיים לגביו; (2) גם איראן תחליט לסגת וההסכם כולו יקרוס. במקרה כזה, "זמן הפריצה" של איראן יתקצר ופקחים בינלאומיים לא יוכלו עוד לבקר במתקני הגרעין שלה. האיום הגרעיני האיראני יחזור להיות סכנה ביטחונית עולמית ראשונה במעלה.

מדוע אם כך מאיים טראמפ לסגת מההסכם? ייתכן שמדובר בחלק ממאמציו למחוק את הישגי ממשל אובמה באשר הם, ללא התחשבות במחיר. ייתכן גם שמדובר בהחלטה אסטרטגית, לאיים בנסיגה מההסכם על מנת לגרום לאיראן להיכנע ללחץ אמריקני בנושאים אחרים (דוגמת הטילים הבליסטיים). הלחץ האמריקני יכול להתבטא בסנקציות נוספות, או במאמצים לשכנע חברות מאירופה וארה"ב לא לפתח קשרים עסקיים עם איראן.

השגת הסכם טוב יותר עם איראן יכולה להיות הישג מדיני מהסוג שטראמפ משווע לו. ייתכן ששינוי מסוים בהסכם אפילו אפשרי, בהתחשב ברצונו של נשיא איראן רוחאני לשמר את הסכם הגרעין ויהי מה, הואיל ומעמדו ומורשתו תלויים בו. ואולם, לא ברור מהו "הסכם טוב יותר" מבחינתו של טראמפ – האם מדובר רק על שינוי נוסח קטנים, או אולי גם הגבלת התפקיד האיראני במזרח התיכון? האם הישגים שכאלה מצדיקים את ההימור שבהעמדת הסכם הגרעין כולו בסכנה ואת הטלת הדופי באמינות הדיפלומטית של ארה"ב?

בחודשי יולי אישרה ארה"ב שאיראן עומדת בתנאי ההסכם. ואולם, טראמפ הצהיר שהוא מצפה שבמהלך 90 הימים הקרובים יוכרז שאיראן לא עומדת עוד בתנאים. אם זה היה תלוי בו, הוא אמר, הוא היה מכריז על כך כבר לפני 180 יום. טראמפ אף הנחה את צוות הבית הלבן להיערך לאפשרות שאיראן תוכרז כמי שלא עומדת בתנאי ההסכם. היערכות שכזו, מבלי שיש הוכחות להפרות איראניות משמעותיות, היא מוטעית ומסוכנת.

* רבקה בורנשטיין היא רכזת קשרי החוץ וחוקרת במכון [חיתונים](#). היא עורכת את הדו"ח החודשי של המכון על מדיניות ארה"ב כלפי ישראל והמזרח התיכון.

נסיגה אמריקאית מההסכם תחליש את הדימוי של ארה"ב כמעצמה שמכבדת הסכמים עליהם היא חתומה. זה יפגע במעמד הדיפלומטיה האמריקנית וביכולתה של ארה"ב להצר את צעדי איראן בתחומים אחרים. ארה"ב צריכה למצוא דרך להתנגד למהלכים אזוריים איראניים שפוגעים ביציבות, מבלי לוותר על התועלות שהושגו באמצעות הסכם הגרעין. כשטראמפ מאיים שארה"ב תיסוג מההסכם, הוא מאיים בעצם לפגוע ביציבות העולמית, ובעבור תמורה מוגבלת ביותר. עליו להימנע מכך.